

III. Metafyzika

1. Přehled obsahu *Metafyziky*
 - A. Moderní bádání o jednotě *Metafyziky*
2. Knihy VII. – IX. – problém jsoucna
3. XII. kniha – πρῶτον κινουῦν ἀκίνητον

III. Metafyzika

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

A. Moderní bádání o jednotě *Metafyziky*

2. Knihy VII. – IX. – problém jsoucna

3. XII. kniha – πρῶτον κινουῦν ἀκίνητον

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

I. kniha (A)

- 1. – 2. kap.:
 - Obecná úvaha o poznání, jeho stupních a o nejvyšším vědění.
 - „Poietické“ x „teoretické“ vědění.
- 3. kap.:
 - Druhy příčin.
 - Přehled myslitelů, kteří uznávali pouze látkovou příčinu.
- 4. kap. – Přehled myslitelů, kteří navíc zaváděli příčinu pohybu.
- 5. kap.:
 - Problém počátků u pýthagorejců ve vztahu ke stanoveným příčinám.
 - Počátky u Parmenida.
 - Rekapitulace výsledků 3. – 5. kap. – pýthagorejci se ptají *ti estin*.

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

I. kniha (A)

- 6. kap. – Platón:
 - Srovnání s pýthagorejci a odlišení od nich.
 - Platónovo pojetí příčin – látka a *ti estin*.
- 7. kap. – shrnutí a hodnocení dosavadních teorií z hlediska příčin:
 - Nikdo nenalezl jiné příčiny než Aristotelés.
 - Stručný přehled toho, kdo našel kolik příčin a jakého druhu.
 - Nikdo dosud nezavedl správně účelovou příčinu.
- 8. kap. – Důslednější promyšlení a kritika dosavadních teorií.
- 9. kap. – Platón:
 - Kritika idejí jako příčin.
 - Kritika idejí pojatých jakožto čísla jako příčin.
- 10. kap. – shrnutí – dosud o příčinách nikdo neřekl nic pořádného.

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

II. kniha (α)

- 1. kap.:
 - Význam starších myslitelů při hledání pravdy.
 - Cíl filosofického poznání.
- 2. kap. – argumentace proti možnosti nekonečného řetězce vznikání, účinné i účelové příčiny.
- 3. kap. – výklad musí být uzpůsoben zvykům posluchačů i možnostem předmětu.

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

III. kniha (B)

Aporie (= obtíž, zmatenost, problém k diskusi):

1. Zda se více věd či jedna věda má zabývatí všemi druhy příčin.
2. Zda principy vědeckého dokazování náležejí vědě o podstatě.
3. Zda jest o všech podstatách jediná věda.
4. Zda se ta věda zabývá jenom podstatou či i jejími případy.

5. Zda se příčinami mají nazývatí jenom podstaty vnímatelné či mimo ně ještě jiné.
6. Zda rody či poslední složky jsou principy věcí.
7. Zda principy jsou nejvyšší rody či nejnižší.
8. Zda je možná věda, existují-li jenom jednotlivé věci, a když předmětem vědění jest to, co je obecné.

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

III. kniha (B)

Aporie (= obtíž, zmatenost, problém k diskusi):

9. Zda jest jediný počátek všech věcí a stejné principy či různé.
10. Zda principy věcí pomíjejících a nepomíjejících jsou tytéž či různé.
11. Zda jedno a jsoucno jsou podstatou a principem věcí.
12. Zda čísla a tělesa, plochy a body jsou podstatami a principy či ne.
13. Zda mimo matematické předměty a smyslové věci jsou nějaké odloučené druhy věcí.
14. Zda principy jsou v možnosti, či nějakým jiným způsobem.
15. Zda principy jsou něčím obecným či jsou něčím jednotlivým.

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

III. kniha (B)

Příklad aporie:

1. zda se více věd či jedna věda má zabývatí všemi druhy příčin.

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

III. kniha (B)

Příklad aporie:

1. zda se více věd či jedna věda má zabývatí všemi druhy příčin.

a) jestliže všechny druhy příčin poznává jedna věda:

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

III. kniha (B)

Příklad aporie:

1. zda se více věd či jedna věda má zabývatí všemi druhy příčin.

a) jestliže všechny druhy příčin poznává jedna věda:

Druhy příčin jsou různé a ne všechny počátky či příčiny jsou ve všech věcech. U nehybných věcí nemůže být počátek pohybu a přirozenost dobra, tj. účelová příčina. Sem patří např. matematika.

(Problém jednoty jsoucna: jestliže různá jsoucna mají různé příčiny, bylo by divné, kdyby o nich všech byla jediná věda. Poznání by mělo odpovídat jsoucnu.)

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

III. kniha (B)

Příklad aporie:

1. zda se více věd či jedna věda má zabývatí všemi druhy příčin.

a) jestliže všechny druhy příčin poznává jedna věda:

Druhy příčin jsou různé a ne všechny počátky či příčiny jsou ve všech věcech. U nehybných věcí nemůže být počátek pohybu a přirozenost dobra, tj. účelová příčina. Sem patří např. matematika.

(Problém jednoty jsoucna: jestliže různá jsoucna mají různé příčiny, bylo by divné, kdyby o nich všech byla jediná věda. Poznání by mělo odpovídat jsoucnu.)

b) jestliže je tedy více věd o příčinách:

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

III. kniha (B)

Příklad aporie:

1. zda se více věd či jedna věda má zabývatí všemi druhy příčin.

a) jestliže všechny druhy příčin poznává jedna věda:

Druhy příčin jsou různé a ne všechny počátky či příčiny jsou ve všech věcech. U nehybných věcí nemůže být počátek pohybu a přirozenost dobra, tj. účelová příčina. Sem patří např. matematika.

(Problém jednoty jsoucna: jestliže různá jsoucna mají různé příčiny, bylo by divné, kdyby o nich všech byla jediná věda. Poznání by mělo odpovídat jsoucnu.)

b) jestliže je tedy více věd o příčinách:

Která z nich je ta hledaná věda, nejvyšší věda? Všechny příčiny se mohou sejít u jedné věci (dům) - znalec které vědy pak má o domu nejvyšší poznání?

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

IV. kniha (Γ)

- 1. – 2. kap.: Vymezení první filosofie jako vědy o jsoucnu.
- Výklad o základních a nejobecnějších principech myšlení.
 - 3. – 6. kap.: Zákon sporu.
 - 7. – 8. kap.: Zákon vyloučeného třetího.

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

IV. kniha (Δ)

Slovník termínů, např.:

- ἀρχή
- αἴτιον
- στοιχεῖον
- φύσις
- ἔν
- τὸ ὄν
- οὐσία
- ὅλον
- γένος
- συμβεβηκός
- a mnohé další.

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

VI. kniha (E)

- 1. kap.:
 - Rozdělení teoretických věd.
 - Zdůvodnění přednosti „theologie“.
- 2. – 3. kap.: Nahodilé nemůže být předmětem vědění.
- 4. kap.: Korespondenční pojetí pravdy a omylu.

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

VII. kniha (Z)

- 1. – 2. kap.: Výchozí otázka: Co je jsoucno? → οὐσία. Co je οὐσία?

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

VII. kniha (Z)

- 1. – 2. kap.: Výchozí otázka: Co je jsoucno? → οὐσία. Co je οὐσία?
- 3. kap.: Látka jako ὑποκείμενον není οὐσία.

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

VII. kniha (Z)

- 1. – 2. kap.: Výchozí otázka: Co je jsoucnost? → οὐσία. Co je οὐσία?
- 3. kap.: Látka jako ὑποκείμενον není οὐσία.
- 4. – 12. kap.: Je bytnost οὐσία? Zkoumání v souvislosti s definicí, vznikem a tvarem.

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

VII. kniha (Z)

- 1. – 2. kap.: Výchozí otázka: Co je jsoucno? → οὐσία. Co je οὐσία?
- 3. kap.: Látka jako ὑποκείμενον není οὐσία.
- 4. – 12. kap.: Je bytnost οὐσία? Zkoumání v souvislosti s definicí, vznikem a tvarem.
- 13. – 15. kap.: καθόλου nemůže být οὐσία. To platí i pro odloučené ideje.

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

VII. kniha (Z)

- 1. – 2. kap.: Výchozí otázka: Co je jsočno? → οὐσία. Co je οὐσία?
- 3. kap.: Látka jako ὑποκείμενον není οὐσία.
- 4. – 12. kap.: Je bytnost οὐσία? Zkoumání v souvislosti s definicí, vznikem a tvarem.
- 13. – 15. kap.: καθόλου nemůže být οὐσία. To platí i pro odloučené ideje.
- 16. kap.: Jedno a jsočno nemohou být οὐσία.

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

VII. kniha (Z)

- 1. – 2. kap.: Výchozí otázka: Co je jsočno? → οὐσία. Co je οὐσία?
- 3. kap.: Látka jako ὑποκείμενον není οὐσία.
- 4. – 12. kap.: Je bytnost οὐσία? Zkoumání v souvislosti s definicí, vznikem a tvarem.
- 13. – 15. kap.: καθόλου nemůže být οὐσία. To platí i pro odloučené ideje.
- 16. kap.: Jedno a jsočno nemohou být οὐσία.
- 17. kap.: οὐσία je počátkem a příčinou – tím je tvar.

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

VIII. kniha (H)

- 1. kap.: Shrnutí předchozích úvah o οὐσία.
- 2. kap.: οὐσία ve skutečnosti je tvar a λόγος.
- 3. kap.: Vztah bytnosti k látce. οὐσία jakožto číslo a výměr.
- 4. – 5. kap.: Význam látky pro vznik a pro to, co nevzniká a nezaniká.
- 6. kap.: Problém jednoty toho, co je složeno z látky a tvaru.

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

IX. kniha (Θ)

- 1. kap.: Obecné vymezení termínu „možnost“.
- 2. kap.: „Možnost“ v kontextu lidské činnosti.
- 3. – 4. kap.: Vztah možného, uskutečněného a nemožného.
- 5. kap.: „Možnost“ jako lidská schopnost něco konat.

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

IX. kniha (Θ)

- 1. kap.: Obecné vymezení termínu „možnost“.
- 2. kap.: „Možnost“ v kontextu lidské činnosti.
- 3. – 4. kap.: Vztah možného, uskutečněného a nemožného.
- 5. kap.: „Možnost“ jako lidská schopnost něco konat.
- 6. kap.: „Skutečnost“ z různých hledisek, např. z hlediska lidské činnosti.
- 7. kap.: Co je možností něčeho?

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

IX. kniha (Θ)

- 1. kap.: Obecné vymezení termínu „možnost“.
- 2. kap.: „Možnost“ v kontextu lidské činnosti.
- 3. – 4. kap.: Vztah možného, uskutečněného a nemožného.
- 5. kap.: „Možnost“ jako lidská schopnost něco konat.
- 6. kap.: „Skutečnost“ z různých hledisek, např. z hlediska lidské činnosti.
- 7. kap.: Co je možností něčeho?
- 8. kap.: Skutečnost je dříve než možnost z hlediska pojmu, podstaty i času.
- 9. kap.: Skutečnost je – z teleologického hlediska – lepší než možnost.
- 10. kap.: Skutečnost z hlediska pravdy a nepravdy.

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

X. kniha (I)

- Jedno:
 - 1. – 2. kap.: Významy termínu ἓν. Ἐν καὶ οὐσία.
 - 3. kap.: Jedno a mnohé, totožnost a různost.
- 4. – 10. kap.: Problematika protiv – jedno a mnohé, střední členy, druhová různost.

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

XI. kniha (K)

- Shrnutí či opakování dřívějších témat:
 - 1. – 2. kap.: Problémy související s vymezením metodologie i předmětu hledané vědy – viz některé aporie ze III. knihy.
 - 3. kap.: Filosofie zkoumá veškeré jsoucno jakožto jsoucno – viz 1. – 2. kap. IV. knihy.
 - 4. kap.: Vztah první filosofie k fyzice a matematice – viz 1. kap. VI. knihy.
 - 5. – 6. kap.: Zákon sporu, zákon vyloučeného třetího – viz 3. – 8. kap. IV. knihy.
 - 7. kap.: Rozdělení věd a rozlišení teoretických věd – viz 1. kap. VI. knihy.
 - 8. kap.: O nahodilém jsoucnu – viz 2. – 3. kap. VI. knihy.
- 9. – 12. kap.: Problematika pohybu (změny) – možnost a skutečnost, protivy, druhy pohybu.

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

XII. kniha (Λ)

- 1. kap.: Problematika οὐσία – je trojí:
 - smysly vnímatelná pomíjející (rostliny, zvířata)
 - smysly vnímatelná nepomíjející
 - nehybná, odloučená (podle některých ideje a matematické předměty).
- 2. kap.: Hutný výklad o vzniku a změně – druhy změny, možnost – skutečnost, význam protiv a látky.
- 3. kap.: Metafyzické vysvětlení změny ve vztahu k látce a tvaru.
- 4. – 5. kap.: O stejnosti nebo různosti počátků jsoucnosti a dalších kategorií.

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

XII. kniha (Λ)

- 1. kap.: Problematika οὐσία – je trojí:
 - smysly vnímatelná pomíjející (rostliny, zvířata)
 - smysly vnímatelná nepomíjející
 - nehybná, odloučená (podle některých ideje a matematické předměty).
- 2. kap.: Hutný výklad o vzniku a změně – druhy změny, možnost – skutečnost, význam protiv a látky.
- 3. kap.: Metafyzické vysvětlení změny ve vztahu k látce a tvaru.
- 4. – 5. kap.: O stejnosti nebo různosti počátků jsoucnosti a dalších kategorií.
- 6. – 9. kap.: Výklad o nehybném hybateli, bohu.

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

XII. kniha (Λ)

- 1. kap.: Problematika οὐσία – je trojí:
 - smysly vnímatelná pomíjející (rostliny, zvířata)
 - smysly vnímatelná nepomíjející
 - nehybná, odloučená (podle některých ideje a matematické předměty).
- 2. kap.: Hutný výklad o vzniku a změně – druhy změny, možnost – skutečnost, význam protiv a látky.
- 3. kap.: Metafyzické vysvětlení změny ve vztahu k látce a tvaru.
- 4. – 5. kap.: O stejnosti nebo různosti počátků jsoucnosti a dalších kategorií.
- 6. – 9. kap.: Výklad o nehybném hybateli, bohu.
- 10. kap.: Kritika některých starších výkladů o počátcích.

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

XIII. kniha (M)

- 1. kap.:
 - Nastolena otázka, zda mimo smyslové οὐσίαι je ještě nějaká nehybná a věčná οὐσία, a pokud ano, co to je. Možné odpovědi:
 - předměty matematiky - čísla, čáry apod.,
 - ideje.

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

XIII. kniha (M)

- 1. kap.:
 - Nastolena otázka, zda mimo smyslové οὐσίαι je ještě nějaká nehybná a věčná οὐσία, a pokud ano, co to je. Možné odpovědi:
 - předměty matematiky - čísla, čáry apod.,
 - ideje.
 - Zkoumání se zaměří:
 - na existenci matematických předmětů bez ohledu na jejich případný vztah k idejím či na jejich roli jako počátku a podstaty věcí (2. – 3. kap.);

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

XIII. kniha (M)

- 1. kap.:
 - Nastolena otázka, zda mimo smyslové οὐσίαι je ještě nějaká nehybná a věčná οὐσία, a pokud ano, co to je. Možné odpovědi:
 - předměty matematiky - čísla, čáry apod.,
 - ideje.
 - Zkoumání se zaměří:
 - na existenci matematických předmětů bez ohledu na jejich případný vztah k idejím či na jejich roli jako počátku a podstaty věcí (2. – 3. kap.);
 - pak na samotné ideje (4. – 5. kap. = I, 9), číselné teorie (6. – 8. kap.)

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

XIII. kniha (M)

- 1. kap.:
 - Nastolena otázka, zda mimo smyslové οὐσίαι je ještě nějaká nehybná a věčná οὐσία, a pokud ano, co to je. Možné odpovědi:
 - předměty matematiky - čísla, čáry apod.,
 - ideje.
 - Zkoumání se zaměří:
 - na existenci matematických předmětů bez ohledu na jejich případný vztah k idejím či na jejich roli jako počátku a podstaty věcí (2. – 3. kap.);
 - pak na samotné ideje (4. – 5. kap. = I, 9), číselné teorie (6. – 8. kap.)
 - a nakonec na otázku, zda podstaty a počátky věcí jsou ideje a čísla (pouze naznačeno v 9. kap. – pokračování na začátku následující knihy).

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

XIII. kniha (M)

- 1. kap.:
 - Nastolena otázka, zda mimo smyslové οὐσίαι je ještě nějaká nehybná a věčná οὐσία, a pokud ano, co to je. Možné odpovědi:
 - předměty matematiky - čísla, čáry apod.,
 - ideje.
 - Zkoumání se zaměří:
 - na existenci matematických předmětů bez ohledu na jejich případný vztah k idejím či na jejich roli jako počátku a podstaty věcí (2. – 3. kap.);
 - pak na samotné ideje (4. – 5. kap. = I, 9), číselné teorie (6. – 8. kap.)
 - a nakonec na otázku, zda podstaty a počátky věcí jsou ideje a čísla (pouze naznačeno v 9. kap. – pokračování na začátku následující knihy).

- 10. kap.: Svébytné téma – zda je obecné předmětem vědy.

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

XIV. kniha (N)

- 1. kap.: Kritika platónských počátků jsočina.
- 2. kap.: Platónské počátky v souvislosti s elejskou filosofií.
- 3. kap.: Kritika číselných teorií.
- 4. kap.: Dobro jako počátek?
- 5. kap.: Jak mohou být čísla příčinami jsočnosti a bytí věcí?
- 6. kap.: Pýthagorejský výklad věcí pomocí čísel.

1. A. Moderní bádání o jednotě *Metafyziky*

- Jednoznačně jde o seřazení původně samostatných pojednání.
- Filosofickým jádrem jsou knihy ZH Θ (VII. – IX.).
- Souvislost a návaznost dále vykazují celky B Γ E (III., IV., VI.) a MN (tj. XIII. – XIV.).
- První dvě knihy (A a α) představují dva různé úvody k první filosofii.
- V. kniha (Δ) vůbec s ostatními nesouvisí.
- XI. kniha (K) bývá považována za neautentickou.
- Knihy X. (I) a XII. (Λ) představují samostatná pojednání.

III. Metafyzika

1. Přehled obsahu *Metafyziky*
 - A. Moderní bádání o jednotě *Metafyziky*
2. **Knihy VII. – IX. – problém jsoucna**
3. XII. kniha – πρῶτον κινουῦν ἀκίνητον

2. Knihy VII. – IX. – problém jsoucna

VII, 1: Úvodní stanovení tématu

- Co je jsoucno (τὸ ὄν)?

2. Knihy VII. – IX. – problém jsoucna

VII, 1: Úvodní stanovení tématu

- Co je jsoucno (τὸ ὄν)?
- Různé kategorie.

2. Knihy VII. – IX. – problém jsoucna

VII, 1: Úvodní stanovení tématu

- **Co je jsoucno (τὸ ὄν)?**
- Různé kategorie.
- V první řadě (pojmově, z hlediska poznání i časově) – co jest věc (τὸ τί ἐστὶ) → οὐσία.

2. Knihy VII. – IX. – problém jsoucna

VII, 1: Úvodní stanovení tématu

- **Co je jsoucno (τὸ ὄν)?**
- Různé kategorie.
- V první řadě (pojmově, z hlediska poznání i časově) – **co jest věc (τὸ τί ἐστι) → οὐσία.**
- **Tedy: co je οὐσία?**

2. Knihy VII. – IX. – problém jsoucna

VII, 1: Úvodní stanovení tématu

- **Co je jsoucno (τὸ ὄν)?**
- Různé kategorie.
- V první řadě (pojmově, z hlediska poznání i časově) – **co jest věc** (τὸ τί ἐστί) → οὐσία.
- **Tedy: co je οὐσία?**

„A již odedávna a také v přítomné době stále opakovaná a nikdy dostatečně nerozřešená otázka, co jest jsoucno, neznamená nic jiného, než otázku, co jest οὐσία.“

2. Knihy VII. – IX. – problém jsoucna

VII, 2: Co kdo považoval za οὐσία?

- Aristotelés:

2. Knihy VII. – IX. – problém jsoucna

VII, 2: Co kdo považoval za οὐσία?

- Aristotelés:
 - zvířata, rostliny a jejich části
 - oheň, voda, země atd. + složeniny →
 - nebe, hvězdy, měsíc, slunce.

2. Knihy VII. – IX. – problém jsoucna

VII, 2: Co kdo považoval za οὐσία?

- Aristotelés:
 - zvířata, rostliny a jejich části
 - oheň, voda, země atd. + složeniny →
 - nebe, hvězdy, měsíc, slunce.
- Platón:

2. Knihy VII. – IX. – problém jsoucna

VII, 2: Co kdo považoval za οὐσία?

- Aristotelés:
 - zvířata, rostliny a jejich části
 - oheň, voda, země atd. + složeniny →
 - nebe, hvězdy, měsíc, slunce.
- Platón:
 - ideje
 - matematické předměty
 - οὐσία smyslových těles

2. Knihy VII. – IX. – problém jsoucna

VII, 2: Co kdo považoval za οὐσία?

- Aristotelés:
 - zvířata, rostliny a jejich části
 - oheň, voda, země atd. + složeniny →
 - nebe, hvězdy, měsíc, slunce.
- Platón:
 - ideje
 - matematické předměty
 - οὐσία smyslových těles
- Speusippos:

2. Knihy VII. – IX. – problém jsoucna

VII, 2: Co kdo považoval za οὐσία?

- Aristotelés:
 - zvířata, rostliny a jejich části
 - oheň, voda, země atd. + složeniny →
 - nebe, hvězdy, měsíc, slunce.
- Platón:
 - ideje
 - matematické předměty
 - οὐσία smyslových těles
- Speusippos:
 - jedno; čísla; velikosti (tj. geometrické předměty); duše

2. Knihy VII. – IX. – problém jsoucna

VII, 2: Co kdo považoval za οὐσία?

- Aristotelés:
 - zvířata, rostliny a jejich části
 - oheň, voda, země atd. + složeniny →
 - nebe, hvězdy, měsíc, slunce.
- Platón:
 - ideje
 - matematické předměty
 - οὐσία smyslových těles
- Speusippos:
 - jedno; čísla; velikosti (tj. geometrické předměty); duše
- → Otázky vyvolané tímto přehledem:

2. Knihy VII. – IX. – problém jsoucna

VII, 2: Co kdo považoval za οὐσία?

- Aristotelés:
 - zvířata, rostliny a jejich části
 - oheň, voda, země atd. + složeniny →
 - nebe, hvězdy, měsíc, slunce.
- Platón:
 - ideje
 - matematické předměty
 - οὐσία smyslových těles
- Speusippos:
 - jedno; čísla; velikosti (tj. geometrické předměty); duše
- → Otázky vyvolané tímto přehledem:
 - Jsou i jiné οὐσίαi než smyslově vnímatelné? (Viz XIII. kniha.)
 - Je nějaká odloučená (tj. od smyslově vnímatelného) οὐσία? (Viz XII. kniha.)

2. Knihy VII. – IX. – problém jsoucna

VII, 3: Co je kandidátem na οὐσία?

2. Knihy VII. – IX. – problém jsoucna

VII, 3: Co je kandidátem na οὐσία?

A. Bytnost (τὸ τί ἦν εἶναι)

2. Knihy VII. – IX. – problém jsoucna

VII, 3: Co je kandidátem na ουσία?

A. Bytnost (τὸ τί ἦν εἶναι)

B. Obecno (καθόλου)

2. Knihy VII. – IX. – problém jsoucna

VII, 3: Co je kandidátem na ουσία?

- A. Bytnost (τὸ τί ἦν εἶναι)
- B. Obecnο (καθόλου)
- C. Rod

2. Knihy VII. – IX. – problém jsoucna

VII, 3: Co je kandidátem na ουσία?

- A. Bytnost (τὸ τί ἦν εἶναι)
- B. Obecnο (καθόλου)
- C. Rod
- D. Podmět (ὕποκειμενον)

2. Knihy VII. – IX. – problém jsoucna

VII, 3: Co je kandidátem na ουσία?

- A. Bytnost (τὸ τί ἦν εἶναι)
- B. Obecnο (καθόλου)
- C. Rod
- D. Podmět (ὕποκειμενον)
 - a. látka

2. Knihy VII. – IX. – problém jsoucna

VII, 3: Co je kandidátem na οὐσία?

A. Bytnost (τὸ τί ἦν εἶναι)

B. Obecnost (καθόλου)

C. Rod

D. Podmět (ὑποκείμενον)

a. látka

- Zdá se být základem jako poslední podklad vypovídání. Ale - nemůže být οὐσία, protože οὐσία má být odloučená a τότε τι.

2. Knihy VII. – IX. – problém jsoucna

VII, 3: Co je kandidátem na οὐσία?

A. Bytnost (τὸ τί ἦν εἶναι)

B. Obecnost (καθόλου)

C. Rod

D. Podmět (ὑποκείμενον)

a. látka

➤ Zdá se být základem jako poslední podklad vypovídání. Ale - nemůže být οὐσία, protože οὐσία má být odloučená a τότε τι.

b. tvar (εἶδος, μορφή)

2. Knihy VII. – IX. – problém jsoucna

VII, 3: Co je kandidátem na οὐσία?

A. Bytnost (τὸ τί ἦν εἶναι)

B. Obecnost (καθόλου)

C. Rod

D. Podmět (ὑποκείμενον)

a. látka

➤ Zdá se být základem jako poslední podklad vypovídání. Ale - nemůže být οὐσία, protože οὐσία má být odloučená a τότε τι.

b. tvar (εἶδος, μορφή)

➤ Bude dále předmětem zkoumání, je s ním nejvíce problémů.

2. Knihy VII. – IX. – problém jsoucna

VII, 3: Co je kandidátem na οὐσία?

A. Bytnost (τὸ τί ἦν εἶναι)

B. Obecnost (καθόλου)

C. Rod

D. Podmět (ὑποκείμενον)

a. látka

➤ Zdá se být základem jako poslední podklad vypovídání. Ale - nemůže být οὐσία, protože οὐσία má být odloučená a τότε τι.

b. tvar (εἶδος, μορφή)

➤ Bude dále předmětem zkoumání, je s ním nejvíce problémů.

c. celek z obou

2. Knihy VII. – IX. – problém jsoucna

VII, 3: Co je kandidátem na οὐσία?

A. Bytnost (τὸ τί ἦν εἶναι)

B. Obecnost (καθόλου)

C. Rod

D. Podmět (ὑποκείμενον)

a. látka

➤ Zdá se být základem jako poslední podklad vypovídání. Ale - nemůže být οὐσία, protože οὐσία má být odloučená a τότε τι.

b. tvar (εἶδος, μορφή)

➤ Bude dále předmětem zkoumání, je s ním nejvíce problémů.

c. celek z obou

➤ Je pozdější a neproblematický.

2. Knihy VII. – IX. – problém jsoucna

VII, 3: Co je kandidátem na οὐσία?

A. Bytnost (τὸ τί ἦν εἶναι)

B. Obecnost (καθόλου)

C. Rod

D. Podmět (ὑποκείμενον)

a. látka

➤ Zdá se být základem jako poslední podklad vypovídání. Ale - nemůže být οὐσία, protože οὐσία má být odloučená a τότε τι.

b. tvar (εἶδος, μορφή)

➤ Bude dále předmětem zkoumání, je s ním nejvíce problémů.

c. celek z obou

➤ Je pozdější a neproblematický.

Pro další zkoumání tedy zůstává „tvar“.

2. A. οὐσία = bytnost?

VII, 4 – 5: Bytnost čeho? Kategoriální zkoumání.

2. A. οὐσία = bytnost?

VII, 4 – 5: Bytnost čeho? Kategoriální zkoumání.

- „... bytnost je u všech těch věcí, jejichž pojem je výměrem.“
 - Viz problematika definice.
- „Nebude tedy bytnost nikde tam, kde nejde o druhy rodu, nýbrž pouze u těchto.“

2. A. οὐσία = bytnost?

VII, 4 – 5: Bytnost čeho? Kategoriální zkoumání.

- „... bytnost je u všech těch věcí, jejichž pojem je výměrem.“
 - Viz problematika definice.
- „Nebude tedy bytnost nikde tam, kde nejde o druhy rodu, nýbrž pouze u těchto.“
- „... **bytností každé věci je to, o čem se říká, že je o sobě (καθ' αὐτό).**“

2. A. οὐσία = bytnost?

VII, 4 – 5: Bytnost čeho? Kategoriální zkoumání.

- „... bytnost je u všech těch věcí, jejichž pojem je výměrem.“
 - Viz problematika definice.
- „Nebude tedy bytnost nikde tam, kde nejde o druhy rodu, nýbrž pouze u těchto.“
- „... **bytností každé věci je to, o čem se říká, že je o sobě (καθ' αὐτό).**“
- **K bytnosti patří jen τί ἐστί, tj. charakteristika v rámci 1. kategorie.**
 - Př.: „být člověkem“ je bytností, „být vzdělaným“ či „být vzdělaným člověkem“ nikoli.

2. A. οὐσία = bytnost?

VII, 4 – 5: Bytnost čeho? Kategoriální zkoumání.

- „... bytnost je u všech těch věcí, jejichž pojem je výměrem.“
 - Viz problematika definice.
- „Nebude tedy bytnost nikde tam, kde nejde o druhy rodu, nýbrž pouze u těchto.“
- „... bytností každé věci je to, o čem se říká, že je o sobě (καθ' αὐτό).“
- **K bytnosti patří jen τί ἐστί, tj. charakteristika v rámci 1. kategorie.**
 - Př.: „být člověkem“ je bytností, „být vzdělaným“ či „být vzdělaným člověkem“ nikoli.
- **V jistém ohledu však lze hovořit i o bytnosti kvantity, jakosti...**

2. A. οὐσία = bytnost?

VII, 4 – 5: Bytnost čeho? Kategoriální zkoumání.

- „... bytnost je u všech těch věcí, jejichž pojem je výměrem.“
 - Viz problematika definice.
- „Nebude tedy bytnost nikde tam, kde nejde o druhy rodu, nýbrž pouze u těchto.“
- „... bytností každé věci je to, o čem se říká, že je o sobě (καθ' αὐτό).“
- **K bytnosti patří jen τί ἐστι, tj. charakteristika v rámci 1. kategorie.**
 - Př.: „být člověkem“ je bytností, „být vzdělaným“ či „být vzdělaným člověkem“ nikoli.
- **V jistém ohledu však lze hovořit i o bytnosti kvantity, jakosti...**

→ Tedy:

- Bytnost i výměr náležejí nejspíše, původně a prostě jsoucnosti (οὐσία), odvozeně a „ne prostě“ i jiným kategoriím.

2. A. οὐσία = bytnost?

VII, 4 – 5: Bytnost čeho? Kategoriální zkoumání.

- „... bytnost je u všech těch věcí, jejichž pojem je výměrem.“
 - Viz problematika definice.
- „Nebude tedy bytnost nikde tam, kde nejde o druhy rodu, nýbrž pouze u těchto.“
- „... bytností každé věci je to, o čem se říká, že je o sobě (καθ' αὐτό).“
- **K bytnosti patří jen τί ἐστί, tj. charakteristika v rámci 1. kategorie.**
 - Př.: „být člověkem“ je bytností, „být vzdělaným“ či „být vzdělaným člověkem“ nikoli.
- **V jistém ohledu však lze hovořit i o bytnosti kvantity, jakosti...**

→ Tedy:

- Bytnost i výměr náležejí nejspíše, původně a prostě jsoucnosti (οὐσία), odvozeně a „ne prostě“ i jiným kategoriím.
- Tj. každá οὐσία je bytností či má bytnost.

2. A. οὐσία = bytnost?

VII, 6: Bytnost = jednotlivina (ἕκαστον)? Ontologické zkoumání.

2. A. οὐσία = bytnost?

VII, 6: Bytnost = jednotlivina (ἕκαστον)? Ontologické zkoumání.

- Zkoumání této otázky vychází ze dvou obecně uznávaných tvrzení:
 - Jednotlivina není odlišná od své jsoucnosti (οὐσία).

2. A. οὐσία = bytnost?

VII, 6: Bytnost = jednotlivina (ἕκαστον)? Ontologické zkoumání.

- Zkoumání této otázky vychází ze dvou obecně uznávaných tvrzení:
 - Jednotlivina není odlišná od své jsoucnosti (οὐσία).
 - Bytnost je podstatou (οὐσία) každé jednotliviny.

2. A. οὐσία = bytnost?

VII, 6: Bytnost = jednotlivina (ἑκαστον)? Ontologické zkoumání.

- Zkoumání této otázky vychází ze dvou obecně uznávaných tvrzení:
 - Jednotlivina není odlišná od své jsoucnosti (οὐσία).
 - Bytnost je podstatou (οὐσία) každé jednotliviny.
- Totožnost platí u toho, co existuje o sobě, např. člověk, (v případě existence idejí také dobro, krásno):

2. A. οὐσία = bytnost?

VII, 6: Bytnost = jednotlivina (ἑκαστον)? Ontologické zkoumání.

- Zkoumání této otázky vychází ze dvou obecně uznávaných tvrzení:
 - Jednotlivina není odlišná od své jsoucnosti (οὐσία).
 - Bytnost je podstatou (οὐσία) každé jednotliviny.
- Totožnost platí u toho, co existuje o sobě, např. člověk, (v případě existence idejí také dobro, krásno):
 - „Člověk“ (= jednotlivina) a „být člověkem“ (= bytnost) je totéž.

2. A. οὐσία = bytnost?

VII, 6: Bytnost = jednotlivina (ἑκαστον)? Ontologické zkoumání.

- Zkoumání této otázky vychází ze dvou obecně uznávaných tvrzení:
 - Jednotlivina není odlišná od své jsoucnosti (οὐσία).
 - Bytnost je podstatou (οὐσία) každé jednotliviny.
- Totožnost platí u toho, co existuje o sobě, např. člověk, (v případě existence idejí také dobro, krásno):
 - „Člověk“ (= jednotlivina) a „být člověkem“ (= bytnost) je totéž.
 - „Bílé“ však není jednoduše totéž s „být bílým“, protože „bílé“ je vždy na něčem, nikoli o sobě.

2. A. οὐσία = bytnost?

VII, 6: Bytnost = jednotlivina (ἑκαστον)? Ontologické zkoumání.

- Zkoumání této otázky vychází ze dvou obecně uznávaných tvrzení:
 - Jednotlivina není odlišná od své jsoucnosti (οὐσία).
 - Bytnost je podstatou (οὐσία) každé jednotliviny.
- Totožnost platí u toho, co existuje o sobě, např. člověk, (v případě existence idejí také dobro, krásno):
 - „Člověk“ (= jednotlivina) a „být člověkem“ (= bytnost) je totéž.
 - „Bílé“ však není jednoduše totéž s „být bílým“, protože „bílé“ je vždy na něčem, nikoli o sobě.

→ Tedy:

U toho, co je prvotní a o sobě, je bytnost („být jednotlivinou“) a jednotlivina totéž.

Krátké oddechnutí před novým dílčím
tématem

Krátké oddechnutí před novým dílčím tématem

1. Nadechnout se!

Krátké oddechnutí před novým dílčím tématem

1. Nadechnout se!
2. Vydechnout!

Krátké oddechnutí před novým dílčím tématem

1. Nadechnout se!
2. Vydechnout!
3. Nádech!

Krátké oddechnutí před novým dílčím tématem

1. Nadechnout se!
2. Vydechnout!
3. Nádech!
4. Výdech!

2. A. οὐσία = bytnost?
Nebo: 2. D. b. οὐσία = tvar?

VII, 7: Vznik, tvar (εἶδος), bytnost a οὐσία. Genetické zkoumání.

2. A. οὐσία = bytnost?

Nebo: 2. D. b. οὐσία = tvar?

VII, 7: Vznik, tvar (εἶδος), bytnost a οὐσία. Genetické zkoumání.

- To, co vzniká od přírody, se nejspíše nazývá οὐσία.

2. A. οὐσία = bytnost?

Nebo: 2. D. b. οὐσία = tvar?

VII, 7: Vznik, tvar (εἶδος), bytnost a οὐσία. Genetické zkoumání.

- To, co vzniká od přírody, se nejspíše nazývá οὐσία.
- U lidských výtvorů je εἶδος toho, co vzniká, v duši. Přitom εἶδος = bytnost a πρώτη οὐσία.

2. A. οὐσία = bytnost?

Nebo: 2. D. b. οὐσία = tvar?

VII, 7: Vznik, tvar (εἶδος), bytnost a οὐσία. Genetické zkoumání.

- To, co vzniká od přírody, se nejspíše nazývá οὐσία.
- U lidských výtvorů je εἶδος toho, co vzniká, v duši. Přitom εἶδος = bytnost a πρώτη οὐσία.
- Bytnost je οὐσία bez látky.

2. A. οὐσία = bytnost? Nebo: 2. D. b. οὐσία = tvar?

VII, 7: Vznik, tvar (εἶδος), bytnost a οὐσία. Genetické zkoumání.

- To, co vzniká od přírody, se nejspíše nazývá οὐσία.
- U lidských výtvorů je εἶδος toho, co vzniká, v duši. Přitom εἶδος = bytnost a πρώτη οὐσία.
- Bytnost je οὐσία bez látky.

→ Tedy:

Bytnost a οὐσία jsou dány do souvislosti s tvarem, formou. Tím jsou (jen v myšlení ovšem) odloučeny od látky.

2. A. οὐσία = bytnost?

Nebo: 2. D. b. οὐσία = tvar?

VII, 8: Způsob existence tvaru (εἶδος) vzhledem ke vzniku

- Při vzniku (např. při výrobě) nevzniká ani podklad, ani tvar, nýbrž tvar v podkladu, τόδε τι z daného ὑποκείμενον.
- „... to, co se nazývá tvarem (εἶδος) nebo jsoucností (οὐσία), nevzniká, ale ... vzniká sjednocení...“

2. A. οὐσία = bytnost?

Nebo: 2. D. b. οὐσία = tvar?

VII, 8: Způsob existence tvaru (εἶδος) vzhledem ke vzniku

- Při vzniku (např. při výrobě) nevzniká ani podklad, ani tvar, nýbrž tvar v podkladu, τόδε τι z daného ὑποκείμενον.
- „... to, co se nazývá tvarem (εἶδος) nebo jsoucností (οὐσία), nevzniká, ale ... vzniká sjednocení...“
- Tvar samotný však **není** τόδε τι, nýbrž spíše vlastnost (tj. něco **obecného**). Není tedy odloučen, jako mají být ideje. – To je ovšem počátek jedné velké komplikace – viz 13. kap.

2. A. οὐσία = bytnost? Nebo: 2. D. b. οὐσία = tvar?

VII, 8: Způsob existence tvaru (εἶδος) vzhledem ke vzniku

- Při vzniku (např. při výrobě) nevzniká ani podklad, ani tvar, nýbrž tvar v podkladu, τόδε τι z daného ὑποκείμενον.
- „... to, co se nazývá tvarem (εἶδος) nebo jsoucností (οὐσία), nevzniká, ale ... vzniká sjednocení...“
- Tvar samotný však **není** τόδε τι, nýbrž spíše vlastnost (tj. něco **obecného**). Není tedy odloučen, jako mají být ideje. – To je ovšem počátek jedné velké komplikace – viz 13. kap.

→ Tedy:

Tvar a οὐσία (a zřejmě i bytnost) nevznikají jako takové, nýbrž vznikají pouze v látce, tj. jsou „vtiskovány“ do látky. Tím se potvrzuje a zesiluje oddělení οὐσία od látky.

2. A. οὐσία = bytnost? Nebo: 2. D. b. οὐσία = tvar?

VII, 10 – 11: Definice = tvar bez látky? Logická vsuvka.

- Definice jako pojem má části.
- Látka je částí οὐσία.
- Bude tedy látka částí pojmu οὐσία?

- Tři druhy οὐσία :
 - i. látka
 - ii. tvar – v tomto případě látka není částí celku (tímto způsobem je zde chápána οὐσία)
 - iii. celek z nich složený – v tomto případě látka je částí celku

- Definice se netýká celku (tj. iii.), nýbrž tvaru (ii.), tj. bytnosti.
- Definice, tj. pojem se týká obecného, celek (iii.) obecný není.
- Látka (i) je o sobě nepoznatelná.

Ale:

- Živočich je nutně spojen s tělem, tj. látkou a je vymezen pomocí pohybu, tj. určitého chování svých (tělesných) částí.

→ Co tedy? →

2. A. οὐσία = bytnost?

→ Tedy:

- Pojem (definice) se netýká látky, která je neurčitá.
- Definice se týká πρώτη οὐσία, tj. tvaru (εἶδος).
- Totiž οὐσία je tvar (εἶδος) v látce.
- Bytnost a jednotlivina jsou u πρώτη οὐσία totéž.
 - πρώτη οὐσία je to, co není obsaženo v jiném jako látkovém podkladu.

2. Β. καθόλου (obecno) = bytnost?

VII, 13: Je obecno οὐσία?

- Opakování východiska: οὐσία může být

2. Β. καθόλου (obecno) = bytnost?

VII, 13: Je obecno οὐσία?

- Opakování východiska: οὐσία může být
 - podmět
 - celek jako podmět pro akcidenty
 - látka jako podmět pro skutečnost
 - bytnost
 - celek z nich složený
 - obecno

2. Β. καθόλου (obecno) = bytnost?

VII, 13: Je obecno οὐσία?

- Opakování východiska: οὐσία může být
 - podmět
 - celek jako podmět pro akcidenty
 - látka jako podmět pro skutečnost
 - bytnost
 - celek z nich složený
 - obecno
- „... je nemožné, aby οὐσία bylo něco, co se vypovídá obecně.“

2. Β. καθόλου (obecno) = bytnost?

VII, 13: Je obecno οὐσία?

- Opakování východiska: οὐσία může být
 - podmět
 - celek jako podmět pro akcidenty
 - látka jako podmět pro skutečnost
 - bytnost
 - celek z nich složený
 - obecno
- „... je nemožné, aby οὐσία bylo něco, co se vypovídá obecně.“ Proč?

2. Β. καθόλου (obecno) = bytnost?

VII, 13: Je obecno οὐσία?

- Opakování východiska: οὐσία může být
 - podmět
 - celek jako podmět pro akcidenty
 - látka jako podmět pro skutečnost
 - bytnost
 - celek z nich složený
 - obecno

- „... je nemožné, aby οὐσία bylo něco, co se vypovídá obecně.“ Proč?
 - i. „Neboť především je οὐσία každé věci vlastní této věci a nepřísluší jinému, kdežto obecno je společné; neboť obecnem se nazývá, co může příslušet více věcem.“
 - ii. Obecné je společné více věcem. Co má jednu οὐσία a bytnost, je jedno. Je-li obecno οὐσία, budou všechna individua druhu (obecného) jedním.
 - iii. Dále οὐσία se nevypovídá o podmětu, obecné se vždy vypovídá.
 - iv. Obecné je spíše kvalita – kdyby mělo být οὐσία, předcházela by kvalita před první kategorií a byla odlučitelná, což nejde.

2. Β. καθόλου (obecno) = bytnost?

VII, 13: Je obecno οὐσία?

- Opakování východiska: οὐσία může být
 - podmět
 - celek jako podmět pro akcidenty
 - látka jako podmět pro skutečnost
 - bytnost
 - celek z nich složený
 - obecno
- „... je nemožné, aby οὐσία bylo něco, co se vypovídá obecně.“ Proč?
 - „Neboť především je οὐσία každé věci vlastní této věci a nepřísluší jinému, kdežto obecno je společné; neboť obecnem se nazývá, co může příslušet více věcem.“
 - Obecné je společné více věcem. Co má jednu οὐσία a bytnost, je jedno. Je-li obecno οὐσία, budou všechna individua druhu (obecného) jedním.
 - Dále οὐσία se nevypovídá o podmětu, obecné se vždy vypovídá.
 - Obecné je spíše kvalita – kdyby mělo být οὐσία, předcházela by kvalita před první kategorií a byla odlučitelná, což nejde.

→ Tedy: Nic obecného není οὐσία a τότε τι.

2. Β. καθόλου (obecno) = bytnost?

VII, 13: Je obecno οὐσία?

- Opakování východiska: οὐσία může být
 - podmět
 - celek jako podmět pro akcidenty
 - látka jako podmět pro skutečnost
 - bytnost
 - celek z nich složený
 - obecno
- „... je nemožné, aby οὐσία bylo něco, co se vypovídá obecně.“ Proč?
 - „Neboť především je οὐσία každé věci vlastní této věci a nepřísluší jinému, kdežto obecno je společné; neboť obecnem se nazývá, co může příslušet více věcem.“
 - Obecné je společné více věcem. Co má jednu οὐσία a bytnost, je jedno. Je-li obecno οὐσία, budou všechna individua druhu (obecného) jedním.
 - Dále οὐσία se nevypovídá o podmětu, obecné se vždy vypovídá.
 - Obecné je spíše kvalita – kdyby mělo být οὐσία, předcházela by kvalita před první kategorií a byla odlučitelná, což nejde.

→ Tedy: Nic obecného není οὐσία a τότε τι.

Ale: →

2. Β. καθόλου (obecno) = bytnost?

VII, 13: Je obecno οὐσία?

- Nic obecno ného není οὐσία a τόδε τι.

Ale:

2. Β. καθόλου (obecno) = bytnost?

VII, 13: Je obecno οὐσία?

- Nic obecného není οὐσία a τότε τι.

Ale:

- Kdyby bylo obecno οὐσία, pak by v individuu (např. v Sókratovi), které samo je οὐσία, byla další οὐσία (ta obecná), takže by bylo dvojí οὐσία, a nemohlo by být jedním.

2. Β. καθόλου (obecno) = bytnost?

VII, 13: Je obecno οὐσία?

- Nic obecného není οὐσία a τότε τι.

Ale:

- Kdyby bylo obecno οὐσία, pak by v individuu (např. v Sókratovi), které samo je οὐσία, byla další οὐσία (ta obecná), takže by bylo dvojí οὐσία, a nemohlo by být jedním.
→ Tedy οὐσία nemůže být složena z jiných οὐσίαι ani z obecného → bude **nesložená, jednoduchá.**

2. Β. καθόλου (obecno) = bytnost?

VII, 13: Je obecno οὐσία?

- Nic obecného není οὐσία a τότε τι.

Ale:

- Kdyby bylo obecno οὐσία, pak by v individuu (např. v Sókratovi), které samo je οὐσία, byla další οὐσία (ta obecná), takže by bylo dvojí οὐσία, a nemohlo by být jedním.
→ Tedy οὐσία nemůže být složena z jiných οὐσίαι ani z obecného → bude **nesložená, jednoduchá**.
Ale pak ji nelze definovat, neboť definice je složeným pojmem (viz 12. kap.). Přitom ovšem právě οὐσία by měla být v první řadě definovatelná.

2. Β. καθόλου (obecno) = bytnost?

VII, 13: Je obecno οὐσία?

- Nic obecného není οὐσία a τότε τι.

Ale:

- Kdyby bylo obecno οὐσία, pak by v individuu (např. v Sókratovi), které samo je οὐσία, byla další οὐσία (ta obecná), takže by bylo dvojí οὐσία, a nemohlo by být jedním.
→ Tedy οὐσία nemůže být složena z jiných οὐσίαι ani z obecného → bude **nesložená, jednoduchá**.
Ale pak ji nelze definovat, neboť definice je složeným pojmem (viz 12. kap.). Přitom ovšem právě οὐσία by měla být v první řadě definovatelná.

Jde tedy o následující konflikt:

- Z **ontologického** hlediska musí být primární individuum.

2. Β. καθόλου (obecno) = bytnost?

VII, 13: Je obecno οὐσία?

- Nic obecného není οὐσία a τότε τι.

Ale:

- Kdyby bylo obecno οὐσία, pak by v individuu (např. v Sókratovi), které samo je οὐσία, byla další οὐσία (ta obecná), takže by bylo dvojí οὐσία, a nemohlo by být jedním.
→ Tedy οὐσία nemůže být složena z jiných οὐσίαι ani z obecného → bude **nesložená, jednoduchá**.
Ale pak ji nelze definovat, neboť definice je složeným pojmem (viz 12. kap.). Přitom ovšem právě οὐσία by měla být v první řadě definovatelná.

Jde tedy o následující konflikt:

- Z **ontologického** hlediska musí být primární individuum.
- Z **gnoseologického** hlediska předmět vědění musí být nutný a obecný.

2. Β. καθόλου (obecno) = bytnost?

VII, 13: Je obecno οὐσία?

- Nic obecného není οὐσία a τότε τι.

Ale:

- Kdyby bylo obecno οὐσία, pak by v individuu (např. v Sókratovi), které samo je οὐσία, byla další οὐσία (ta obecná), takže by bylo dvojí οὐσία, a nemohlo by být jedním.
→ Tedy οὐσία nemůže být složena z jiných οὐσίαι ani z obecného → bude **nesložená, jednoduchá**.
Ale pak ji nelze definovat, neboť definice je složeným pojmem (viz 12. kap.). Přitom ovšem právě οὐσία by měla být v první řadě definovatelná.

Jde tedy o následující konflikt:

- Z **ontologického** hlediska musí být primární individuum.
- Z **gnoseologického** hlediska předmět vědění musí být nutný a obecný.
- Přitom vědění si nárokuje **poznat podstatu jsoícího**, tj. i jeho individuální základy.

2. Β. καθόλου (obecno) = bytnost?

VII, 16: Je „jedno“ a „jsoucno“ οὐσία?

- Jedno a jsoucno jsou totiž také obecné, tj. společné.

2. Knihy VII. – IX. – problém jsoucna

VII, 17: οὐσία jako příčina a počátek

- Toto hledisko Aristotelés výslovně ohlašuje jako jiný přístup.
- Otázka „proč“ znamená otázku „proč něco náleží něčemu jinému?“.
 - Např. proč nastává zatmění Měsíce? Jinak řečeno: Proč Měsíci náleží zatmění?
- Příčina je bytnost věci.
- **Jakým způsobem je οὐσία příčinou?**

2. Knihy VII. – IX. – problém jsoucná

VII, 17: οὐσία jako příčina a počátek

- Při vzniku a zániku (lidských výtvorů) se ptáme na příčinu účelovou.
- Při vzniku ale i bytí něčeho hledáme jako příčinu také hybného činitele.
- Když však hledáme příčinu látky („proč je toto dům?“), již je látka něčím určitým (τί ἐστιν), nacházíme εἶδος a to je οὐσία. οὐσία je tedy příčinou formální.

2. Knihy VII. – IX. – problém jsoucna

VIII, 1: Shrnutí a doplnění úvah z předchozí knihy.

- Jsoucností je **bytnost** a její pojem (λόγος) je **όρισμός**.
- Obecně a rod nejsou podstatami.

Smyslové οὐσίαι:

- i. Látka, která je určitou věcí v možnosti – v tomto smyslu je οὐσία.
- ii. V jiném smyslu je οὐσία věci a podmínětem tvar a pojem (εἶδος καὶ μορφή), který jako něco určitého je **pojmově odlučitelný**.
- iii. Prostě odlučitelná je složenina látky a tvaru, jíž jediné náleží vznik a zánik.

2. Knihy VII. – IX. – problém jsoucna

VIII, 1, 3, 6: Problém jednoty οὐσία a výměru

- Protože pojem (tj. výměr, vztahující se k bytnosti, tedy οὐσία) má části, je třeba také určit, jaké jsou části οὐσία a zda jsou tytéž, jako části výměru.
- Jakým způsobem je zajištěna jednota výměru a οὐσία, jestliže má obsahovat různé části?
 - Např. člověk je živočich dvounohý.
 - Není tedy člověk nikoli člověkem, nýbrž nějakým podivným spojením živočicha a dvounohosti?
 - Proč je Sókratés člověkem a nikoli právě živočichem a zároveň dvounohostí?
 - Co je člověk ve vztahu k živočichovi a dvounohosti?

2. Knihy VII. – IX. – problém jsoucna

VIII, 1, 3, 6: Problém jednoty οὐσία a výměru

- Řešení:
 - **Jedno (rod – „živočich“) je látkou a možností,**
 - **druhé (rozdíl – „dvounohost“) tvarem a skutečností.**

- Vysvětlení:
 - a. Látka je dvojí:
 - i. pomyslná (νοητή)
 - ii. vnímatelná (αἰσθητή)
Pak lze říci, že pojem má látku (νοητή), a že tedy jedna jeho část je látkou, možností, druhá skutečností.
 - b. Poslední látka (tj. látka, z níž věc bezprostředně je) a tvar je **totéž a jedno** – první v možnosti, druhé ve skutečnosti. Jednotlivina je jedno a to, co je v možnosti, je nějakým způsobem jedno s tím, co je ve skutečnosti.
 - A právě tím je zajištěna jednota člověka a jeho specifičnost vůči „živočichu“ a „dvounohosti“.
 - c. Co nemá žádnou látku, vnímatelnou ani nevnímatelnou, je bezprostředně jedním a také bezprostředně jsoucím – toto zde, jakost, kolikost atd.

2. Knihy VII. – IX. – problém jsoucna

IX: Jsoucnost z hlediska možnosti (δύναμις) a skutečnosti (ἐνέργεια)

- A. Vlastní význam termínu „možnost“ – počátek změny.
- B. Vztah možného, skutečného a nemožného na pozadí megarského stanoviska.
- C. Kdy je něco v možnosti něčím?
- D. Vymezení skutečnosti.
- E. Skutečnost je dřívější než možnost.
- F. Skutečnost je lepší než možnost.

Met. IX. – δύναμις καὶ ἐνέργεια

IX, 1: A. Vlastní význam termínu „možnost“ – počátek změny.

Významy termínu δύναμις :

- schopnost působit,
- schopnost podléhat působení (trpná schopnost),
- schopnost konat něco správně
- schopnost odolávat negativnímu vnějšímu vlivu (např. ohýbání, rozbíjení...)

Ve vlastním významu – počátek změny v činném nebo trpném smyslu.

Met. IX. – δύναμις καὶ ἐνέργεια

IX, 3-4: B. Možné, skutečné a nemožné. Megarikové

- Megarská škola – Eukleidés z Megar. „Sókratovská škola.“
- „Možné je jen to, co se uskutečňuje.“
 - Kdo právě nestaví, není stavitel (který má schopnost, tj. δύναμις stavět).
 - Kdo právě nevnímá, nemá schopnost vnímat.
 - Co právě nevzniká, nemůže vzniknout.
- Jestliže něco nikdy nebude, není to ani v možnosti.

Met. IX. – δύναμις καὶ ἐνέργεια

IX, 7: C. Kdy je něco v možnosti něčím?

- Je země v možnosti sochou?
- Něčím v možnosti je to, čemu již nic nepřekáží, aby se to tím stalo, tj.:
 - a. u toho, co má počátek mimo sebe (dům):
k čemu nemusí nic dalšího přistupovat nebo od něj odcházet či co se nemusí nijak měnit.
 - b. u toho, co má počátek v sobě:
když nejsou vnější překážky. Proto semeno ještě není možností, protože musí proniknout do jiného a změnit se.
- Tedy: země není v možnosti sochou, musí se nejprve změnit na kov.

Met. IX. – δύναμις καὶ ἐνέργεια

IX, 6: D. Vymezení skutečnosti.

- „Skutečnost tedy záleží v tom, že jest dána věc, nikoli v tom smyslu, jak se říká, že jest v možnosti.“
- Pouze analogické vysvětlení, protože prý není vždy třeba přesného pojmového vymezení.
- Příklady na osvětlení vztahu možnost – skutečnost:
 - ten, kdo má zavřené oči, ale zrak v pořádku – kdo právě vidí,
 - spící – bdící,
 - znalec stavitelství – kdo staví,
 - nehotový – hotový,
 - látka – to, co je z látky vytvořeno.

Met. IX. – δύναμις καὶ ἐνέργεια

IX, 8: E. Skutečnost je dříve než možnost.

- Dřívější a pozdější: co do místa, času, jsoucnosti, pojmu, poznání a poznatelnosti.
- Z hlediska pojmu.
 - Stavitel (tj. člověk mající δύναμις) je ten, kdo může stavět (což je činnost, ἐνέργεια).
- Z hlediska jsoucnosti.
 - Jsoucnost a tvar jsou skutečností. Skutečnost je účelem, cílem, možnost je cestou k cíli. Bez cíle není ani cesta k cíli, bez účelu není žádný vznik, žádné dění. Proto je účel (ἐνέργεια) dřívější než možnost (δύναμις) směřovat k cíli.
- Z hlediska času.
 - Sice vše co vzniká, vzniká z δύναμις, ale ta musela vzniknout z předchozí ἐνέργεια. Tj. slepice → vejce → slepice.
 - Na počátku musí být čistá skutečnost – první nehybný hybatel.

Met. IX. – δύναμις καὶ ἐνέργεια

IX, 9: F. Skutečnost je lepší než možnost.

- Možnost je možností pro oba opaky – co, je v možnosti teplé, je v možnosti i studené.
- Tedy možnost je možností pro dobro i pro zlo.
- Dobrá skutečnost je proto lepší než možnost.
- Špatná skutečnost je však horší.

III. Metafyzika

1. Přehled obsahu *Metafyziky*

A. Moderní bádání o jednotě *Metafyziky*

2. Knihy VII. – IX. – problém jsoucna

3. **XII. kniha – πρῶτον κινουῦν ἀκίνητον**

3. Kniha XII. – ΠΡΩΤΟΝ ΚΙΝΟΥΝ Ἀκίνητον

- A. strach z nekonečnosti
- B. první nehybný hybatel ve *Fyzice VIII*
- C. první nehybný hybatel v *Met. XII*
- D. Jeden hybatel nebo více? –
 - a. XII, 8: Výklad o podobě *kosmu* – přechod k problematice spisu *O nebi*
 - b. Klasický model Aristotelova *kosmu*

3. A. Strach z nekonečnosti

- a. Proti nekonečné řadě příčin, účelů, vznikání, výměrů – *Met.* II, 2.
- b. Boj proti možnosti existence neomezeného – *Phys.* III, *Met.* IX, 6.
- c. Ani veškerenstvo (*kosmos*) není neomezené – *De cael.* I, 5-7.

3. B. První nehybný hybatel ve *Fyzice VIII*

„Fyzikální“ kontext, tj. problematika pohybu:

- Vše pohybující se musí být pohybováno jiným.
- Věčný pohyb musí být pohybován věčným hybatelem.
- Nic nemůže pohybovat samo sebe.
- → První nehybný hybatel.
 - Vlastnosti: nedělitelný, bez částí, bez velikosti.

3. C. První nehybný hybatel v *Met. XII*

„Metafyzický“ kontext, tj. problematika οὐσία:

- Nehybná a odloučená οὐσία?

3. C. První nehybný hybatel v *Met. XII*

„Metafyzický“ kontext, tj. problematika οὐσία:

- Nehybná a odloučená οὐσία?
- Věčnost pohybu a času si vynucuje existenci věčné οὐσία jakožto příčiny pohybu.
- Tato οὐσία musí být skutečná, nikoli pouze v možnosti → bez látky.
- → οὐσία ve stavu skutečnosti, věčná, nehybná, pohybující (tj. něčím).

3. C. První nehybný hybatel v *Met. XII*

„Metafyzický“ kontext, tj. problematika οὐσία:

- Nehybná a odloučená οὐσία?
- Věčnost pohybu a času si vynucuje existenci věčné οὐσία jakožto příčiny pohybu.
- Tato οὐσία musí být skutečná, nikoli pouze v možnosti → bez látky.
- → οὐσία ve stavu skutečnosti, věčná, nehybná, pohybující (tj. něčím).
- Ale: Jakým způsobem může pohybovat to, co je samo v klidu?

3. C. První nehybný hybatel v *Met.* XII

Jakým způsobem ale může pohybovat to, co je samo v klidu?

- Jako předmět žádosti a myšlení.

3. C. První nehybný hybatel v *Met.* XII

Jakým způsobem ale může pohybovat to, co je samo v klidu?

- Jako předmět žádosti a myšlení.
 - **Předmětem žádosti** je to, co je (považováno za –, myšleno jako –) dobré.
 - → Myšlení je počátkem žádosti.

3. C. První nehybný hybatel v *Met.* XII

Jakým způsobem ale může pohybovat to, co je samo v klidu?

- Jako předmět žádosti a myšlení.
 - **Předmětem žádosti** je to, co je (považováno za –, myšleno jako –) dobré.
 - → Myšlení je počátkem žádosti.
 - Prvním **předmětem myšlení** (tj. rozumu) je něco prvotního – skutečná a jednoduchá οὐσία.
 - První je však také nejlepší a žádoucí o sobě → **účel**, cíl, dobro.

3. C. První nehybný hybatel v *Met.* XII

Jakým způsobem ale může pohybovat to, co je samo v klidu?

- Jako předmět žádosti a myšlení.
 - **Předmětem žádosti** je to, co je (považováno za –, myšleno jako –) dobré.
 - → Myšlení je počátkem žádosti.
 - Prvním **předmětem myšlení** (tj. rozumu) je něco prvotního – skutečná a jednoduchá οὐσία.
 - První je však také nejlepší a žádoucí o sobě → **účel**, cíl, dobro.
 - **Účel** je tedy předmětem jak žádosti, tak myšlení a pohybuje jako **předmět touhy** (ὡς ἐρώμενον).

3. C. První nehybný hybatel v *Met.* XII

Jakým způsobem ale může pohybovat to, co je samo v klidu?

- Jako předmět žádosti a myšlení.
 - **Předmětem žádosti** je to, co je (považováno za –, myšleno jako –) dobré.
 - → Myšlení je počátkem žádosti.
 - Prvním **předmětem myšlení** (tj. rozumu) je něco prvotního – skutečná a jednoduchá οὐσία.
 - První je však také nejlepší a žádoucí o sobě → **účel**, cíl, dobro.
 - **Účel** je tedy předmětem jak žádosti, tak myšlení a pohybuje jako **předmět touhy** (ὡς ἐρώμενον).
 - → Tedy celá příroda skrze svou touhu po dobru je ovládána prvním hybatelem.

3. C. První nehybný hybatel v *Met.* XII

Jakým způsobem ale může pohybovat to, co je samo v klidu?

- Jako předmět žádosti a myšlení.
 - **Předmětem žádosti** je to, co je (považováno za –, myšleno jako –) dobré.
 - → Myšlení je počátkem žádosti.
 - Prvním **předmětem myšlení** (tj. rozumu) je něco prvotního – skutečná a jednoduchá οὐσία.
 - První je však také nejlepší a žádoucí o sobě → **účel**, cíl, dobro.
 - **Účel** je tedy předmětem jak žádosti, tak myšlení a pohybuje jako **předmět touhy** (ὡς ἐρώμενον).
 - → Tedy celá příroda skrze svou touhu po dobru je ovládána prvním hybatelem.
- Čím je takový princip, co je jeho podstatou?

3. C. První nehybný hybatel v *Met.* XII

Co je podstatou prvního hybatele?

- je οὐσία nemající velikost, části, nedělitelná (viz *Phys.* VIII)

3. C. První nehybný hybatel v *Met.* XII

Co je podstatou prvního hybatele?

- je οὐσία nemající velikost, části, nedělitelná (viz *Phys.* VIII)
- nepodléhá působení, neměnná

3. C. První nehybný hybaterel v *Met.* XII

Co je podstatou prvního hybatele?

- je οὐσία nemající velikost, části, nedělitelná (viz *Phys.* VIII)
- nepodléhá působení, neměnná
- rozum, myšlení o sobě (skutečná činnost, ne pouze možný předmět myšlení)

3. C. První nehybný hybaterel v *Met.* XII

Co je podstatou prvního hybatele?

- je οὐσία nemající velikost, části, nedělitelná (viz *Phys.* VIII)
- nepodléhá působení, neměnná
- rozum, myšlení o sobě (skutečná činnost, ne pouze možný předmět myšlení)
- myslí sám sebe (rozum ve stavu činnosti je totožný se svým předmětem) – ἔστιν ἡ νόησις νοήσεως νόησις (1074b34-35)

3. C. První nehybný hybaterel v *Met.* XII

Co je podstatou prvního hybatele?

- je οὐσία nemající velikost, části, nedělitelná (viz *Phys.* VIII)
- nepodléhá působení, neměnná
- rozum, myšlení o sobě (skutečná činnost, ne pouze možný předmět myšlení)
- myslí sám sebe (rozum ve stavu činnosti je totožný se svým předmětem) – ἔστιν ἡ νόησις νοήσεως νόησις (1074b34-35)
- → θεωρία = věčný a nejlepší způsob života
- → živá bytost
- → věčná, ve stavu neustálé blaženosti = bůh (jako bytost dokonalá, nadlidská)

3. D. *Met.* XII, 8: Jeden hybaterl nebo více?

Jaký je význam hybatele/hybatelů pro pozorovaný *kosmos*?

- Počátek jsoucna (nehybný hybaterl ze 7. kap.) je nehybný a neměnný a působí první a jednotný pohyb. Pak:

3. D. *Met.* XII, 8: Jeden hybaterl nebo více?

Jaký je význam hybatele/hybatelů pro pozorovaný *kosmos*?

- Počátek jsoucna (nehybný hybaterl ze 7. kap.) je nehybný a neměnný a působí první a jednotný pohyb. Pak:
 - Jestliže pohybované musí být pohybováno něčím

3. D. *Met.* XII, 8: Jeden hybaterl nebo více?

Jaký je význam hybatele/hybatelů pro pozorovaný *kosmos*?

- Počátek jsoucna (nehybný hybaterl ze 7. kap.) je nehybný a neměnný a působí první a jednotný pohyb. Pak:
 - Jestliže pohybované musí být pohybováno něčím
 - a jestliže věčný pohyb musí pocházet od věčného hybatele, jednotný od jednotného,

3. D. *Met.* XII, 8: Jeden hybaterl nebo více?

Jaký je význam hybatele/hybatelů pro pozorovaný *kosmos*?

- Počátek jsoucna (nehybný hybaterl ze 7. kap.) je nehybný a neměnný a působí první a jednotný pohyb. Pak:
 - Jestliže pohybované musí být pohybováno něčím
 - a jestliže věčný pohyb musí pocházet od věčného hybatele, jednotný od jednotného,
 - a jestliže kromě jednoduchého pohybu veškerenstva, který vychází od první nehybné jsoucnosti, **vidíme** i jiné věčné pohyby – pohyby planet („bloudících“ těles) –

3. D. *Met.* XII, 8: Jeden hybaterl nebo více?

Jaký je význam hybatele/hybatelů pro pozorovaný *kosmos*?

- Počátek jsoucna (nehybný hybaterl ze 7. kap.) je nehybný a neměnný a působí první a jednotný pohyb. Pak:
 - Jestliže pohybované musí být pohybováno něčím
 - a jestliže věčný pohyb musí pocházet od věčného hybatele, jednotný od jednotného,
 - a jestliže kromě jednoduchého pohybu veškerenstva, který vychází od první nehybné jsoucnosti, **vidíme** i jiné věčné pohyby – pohyby planet („bloudících“ těles) –
 - → musí být každý z těchto pohybů působen nehybnou a věčnou jsoucností.

3. D. *Met.* XII, 8: Jeden hybaterl nebo více?

Jaký je význam hybatele/hybatelů pro pozorovaný *kosmos*?

- Počátek jsoucna (nehybný hybaterl ze 7. kap.) je nehybný a neměnný a působí první a jednotný pohyb. Pak:
 - Jestliže pohybované musí být pohybováno něčím
 - a jestliže věčný pohyb musí pocházet od věčného hybatele, jednotný od jednotného,
 - a jestliže kromě jednoduchého pohybu veškerenstva, který vychází od první nehybné jsoucnosti, **vidíme** i jiné věčné pohyby – pohyby planet („bloudících“ těles) –
 - → musí být každý z těchto pohybů působen nehybnou a věčnou jsoucností.

Tedy: Musí být tolik οὐσίαι věčných a o sobě nehybných, které jsou navíc bez velikosti, kolik je jednotlivých dílčích pohybů.

3. D. *Met.* XII, 8: Jeden hybatel nebo více?

- S využitím výsledků jiných myslitelů (např. Eudoxa) dospívá Aristotelés k názoru, že k vysvětlení **viditelných** pohybů nebeských těles je třeba předpokládat 55 nebo 47 sfér, které jednotlivá tělesa unášejí.

3. D. *Met.* XII, 8: Jeden hybatel nebo více?

- S využitím výsledků jiných myslitelů (např. Eudoxa) dospívá Aristotelés k názoru, že k vysvětlení **viditelných** pohybů nebeských těles je třeba předpokládat 55 nebo 47 sfér, které jednotlivá tělesa unášejí.
- Pro každou sféru by byl potřebný jeden nehybný hybatel.

3. D. *Met.* XII, 8: Jeden hybatel nebo více?

- S využitím výsledků jiných myslitelů (např. Eudoxa) dospívá Aristotelés k názoru, že k vysvětlení **viditelných** pohybů nebeských těles je třeba předpokládat 55 nebo 47 sfér, které jednotlivá tělesa unášejí.
- Pro každou sféru by byl potřebný jeden nehybný hybatel.
- Aristotelés se výslovně hlásí k učení starých a pradávných předků o tom, že nebe a nebeská tělesa jsou bohy a že božstvo obklopuje celou přírodu. Tedy – bohové jsou první jsoucnosti.

3. D. *Met.* XII, 8: Jeden hybatel nebo více?

Existuje pouze 1 nebe (tj. svět; „dialektický“ argument):

- Kdyby jich bylo více, muselo by být stejné množství druhově stejných počátků (tj. prvních nehybných hybatelů).

3. D. *Met.* XII, 8: Jeden hybatel nebo více?

Existuje pouze 1 nebe (tj. svět; „dialektický“ argument):

- Kdyby jich bylo více, muselo by být stejné množství druhově stejných počátků (tj. prvních nehybných hybatelů).
- Avšak druhová mnohost je možná jen u toho, co má látku.

3. D. *Met.* XII, 8: Jeden hybatel nebo více?

Existuje pouze 1 nebe (tj. svět; „dialektický“ argument):

- Kdyby jich bylo více, muselo by být stejné množství druhově stejných počátků (tj. prvních nehybných hybatelů).
- Avšak druhová mnohost je možná jen u toho, co má látku.
- První bytnost však látku nemá, protože je ἐντελέχεια.

3. D. *Met.* XII, 8: Jeden hybatel nebo více?

Existuje pouze 1 nebe (tj. svět; „dialektický“ argument):

- Kdyby jich bylo více, muselo by být stejné množství druhově stejných počátků (tj. prvních nehybných hybatelů).
- Avšak druhová mnohost je možná jen u toho, co má látku.
- První bytnost však látku nemá, protože je ἐντελέχεια.
- → Proto je co do pojmu i co do počtu pouze jeden πρῶτον κινουῦν ἀκίνητον.
- → Proto je pouze jedno také nebe.